

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาภาวะจิตสังคมของเด็กป่วยโรคมะเร็งเม็ดเลือด อายุ 12-15 ปี โรงพยาบาลรามาริบัติในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง(Cross Sectional Descriptive) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target population) คือ ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งเม็ดเลือดที่มารับบริการในคลินิกโรคมะเร็ง แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ

ประชากรตัวอย่าง (Population samples) คือ ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งเม็ดเลือดที่มารับบริการในคลินิกโรคมะเร็ง แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ อายุ 12 - 15 ปี ทั้งเพศหญิงและชาย เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ว่าเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือด ซึ่งกำลังรักษาอยู่ในระยะชักนำเพื่อให้โรคสงบสุขคงอยู่ตลอดไป (maintenance therapy)

ตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งเม็ดเลือดอายุ 12 - 15 ปี ที่มารับบริการในคลินิกโรคมะเร็ง แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์การคัดเลือกของประชากรตัวอย่าง จำนวน 12 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง เชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ป่วย

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีสถานะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure In-depth Interview) เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว และภาวะจิตสังคมของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งเม็ดเลือด (Psychosocial aspects) ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้สึก(feeling),ความภาคภูมิใจในตนเอง (self esteem),การเผชิญปัญหา (coping), ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและบุคคลอื่น (social relationship),ด้านการรับรู้และความคาดหวัง (perception & expectation) โดยใช้แนวคำถาม (Interview guide) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา เป็นคำถามปลายเปิด เข้าใจง่าย กะทัดรัด มีการเรียงลำดับ

ก่อนหลัง และเป็นเค้าโครงที่ยืดหยุ่นได้ ที่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน

การตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของเครื่องมือ

ความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

1. ได้นำแนวคำถาม (Interview guide) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่านประกอบด้วย อาจารย์จิตแพทย์ 2 ท่าน พยาบาลประจำหน่วยโลหิตวิทยาและโรคมะเร็งในเด็ก 1 ท่าน นักวิชาการสังคมศาสตร์และประชากรศาสตร์ 1 ท่าน

2. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับแก้ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลปลายวิธีประกอบกัน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ระดับลึก การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกขณะสัมภาษณ์ การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากญาติ และข้อมูลจากแฟ้มเวชระเบียน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้มารับการตรวจรักษาในโรงพยาบาลรามาริบัติเป็นระยะ ๆ ผู้วิจัยจึงมีโอกาสมพบกลุ่มตัวอย่างหลายครั้ง จึงมีเวลาในการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งเมื่อพบข้อมูลที่ไม่สอดคล้องหรือไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยได้นำประเด็นนั้นไปซักถามเพิ่มเติมจนได้ข้อสรุปที่เป็นจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว จาก ภาควิชา จิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจัดส่งไปยังผู้อำนวยการ โรงพยาบาลรามาริบัติ เพื่อเสนอขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลรามาริบัติ และกลุ่มงานการพยาบาลหน่วยโรคมะเร็งในเด็ก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จากทะเบียนผู้ป่วยใน และ hematology chart

3.2 แนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขอความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมนัดวันที่จะสัมภาษณ์

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการวิจัย ได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยต้องยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย และสามารถยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ โดยไม่ต้องบอกเหตุผลแก่ผู้วิจัย และการรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้โดยการรายงานผลการศึกษาจะไม่ระบุชื่อจริง แต่จะใช้ชื่อสมมติแทนชื่อทุกชื่อ เพื่อเป็นหลักประกันว่าการวิจัยนี้จะไม่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และเทปบันทึกการสัมภาษณ์ได้ถูกลบทำลายเมื่องานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์

3.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง เริ่มเก็บตั้งแต่เดือนธันวาคม 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การจดบันทึกบันทึกเสียง สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งเม็ดเลือด อายุ 12-15 ปี ตามหัวข้อคำถามที่สร้างขึ้น และจะเจาะลึกลงไป ในรายละเอียดโดยใช้คำตอบที่ได้เป็นแนวในการเจาะประเด็นลงไปในแต่ละเรื่อง โดยถามเรียงไปตามลำดับที่กำหนดในหัวข้อคำถาม ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละ 30-45 นาที จนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งขณะสัมภาษณ์ใช้ทักษะการฟังแบบ Active listening ควบคู่ไปกับการสังเกต (Observational Study) โดยขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์ ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป บันทึกข้อมูลคำต่อคำ และวิเคราะห์ข้อมูลทันที

3.6 จำนวนครั้ง และช่วงเวลา ตลอดจนระยะเวลา ในการพบผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละคราวยึดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มุ่งให้ความสำคัญที่เนื้อหา สาระสำคัญ และรายละเอียด ความลึก ความชัดเจนของข้อมูล มากกว่าการกำหนดเวลาตายตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ (content analysis) ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตั้งแต่เริ่มรวบรวมข้อมูล คือเมื่อได้คำตอบจากการสัมภาษณ์ครั้งแรกแล้ว จะนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้างครั้งต่อไปจนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยนำเอาคำวลีและประโยคจากข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่จัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป แล้วนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมารสรุพบหาใจความสำคัญ โดยตีความหมาย และแยกแยะข้อมูล เพื่อนำมาซึ่งแนวคิดหรือแนวเรื่อง (theme) โดยใช้ข้อมูลจากการจดบันทึกภาคสนาม มาเป็นข้อมูล และแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์ด้วย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การจัดแฟ้ม (establishing files) การจัดแฟ้มเป็นการแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีลักษณะเชิงพรรณนา ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์และการสังเกต สำหรับใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และเขียนรายงานแต่ละเรื่อง โดยผู้วิจัยจัดแฟ้มออกเป็นแฟ้มข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แฟ้มข้อมูลสมบูรณซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แฟ้มเก็บข้อมูลระดับลึกที่มีการจัดหมวดหมู่แยกเป็นแต่ละด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวเรื่องที่ได้ในแต่ละด้านของแบบสัมภาษณ์ภาวะจิตสังคมของเด็กป่วยโรคมะเร็งเม็ดเลือด อายุ 12-15 ปี ทั้ง 12 ราย

2. การลงรหัสข้อมูล (coding the data) การลงรหัสข้อมูลที่ได้มาทั้ง 3 ด้านคือ ด้านร่างกายประกอบด้วยด้านอาการแสดง และการรักษาที่ได้รับ ด้านอาการข้างเคียงจากการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด และภาวะไม่สุขสบายข้อจำกัดและวิถีดูแลตัวเอง ชีวิตประจำวัน ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน และกิจกรรมต่างๆ ด้านจิตใจประกอบด้วย ความรู้สึกกลัวต่อการรักษาที่เจ็บปวด ความรู้สึกเบื่อ ท้อแท้ วิตกกังวลความรู้สึกต่อการเผชิญกับปัญหา และวิธีการจัดการ ความเชื่อเรื่องโชคชะตา บุญกรรม และศาสนา ต่อการเจ็บป่วย ด้านความพอใจในชีวิต ด้านภาพลักษณ์ และการรับรู้คุณค่าของตนเอง การตั้งความหวังในอนาคต ด้านสังคมประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งกลุ่มเพื่อนและบุคคลในครอบครัว

3. การแยกประเภทหรือจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (categorizing or grouping text units) โดยการนำรหัสของข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่มารวบรวมจัดหมวดหมู่ แยกประเภทเป็นหัวข้อย่อยๆ

4. การสร้างหรือพัฒนาแนวเรื่อง (developing theme) หลังจากรวบรวมข้อมูลและลงรหัสข้อมูลครั้งสุดท้ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะอ่านข้อมูลทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง ข้อมูลชนิดต่างๆ ที่มี จะถูกรวบรวมและนำมาผสมผสานกันเพื่อนำไปสู่หัวข้อหรือแนวเรื่อง

5. การปรับปรุงแก้ไขแนวเรื่อง (refining emerging themes and proposition) ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วย วิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction method) การจัดกลุ่มของหน่วยความหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวเรื่อง และรูปแบบของความหมายจะพิจารณาจากประโยคต่างๆ ไปซึ่งอธิบายความคิด และแนวเรื่องส่วนใหญ่ตลอดจนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแนวความคิดหรือแนวเรื่องจากความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของแต่ละแนวเรื่องที่ได้มาและการแก้ไขทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น